

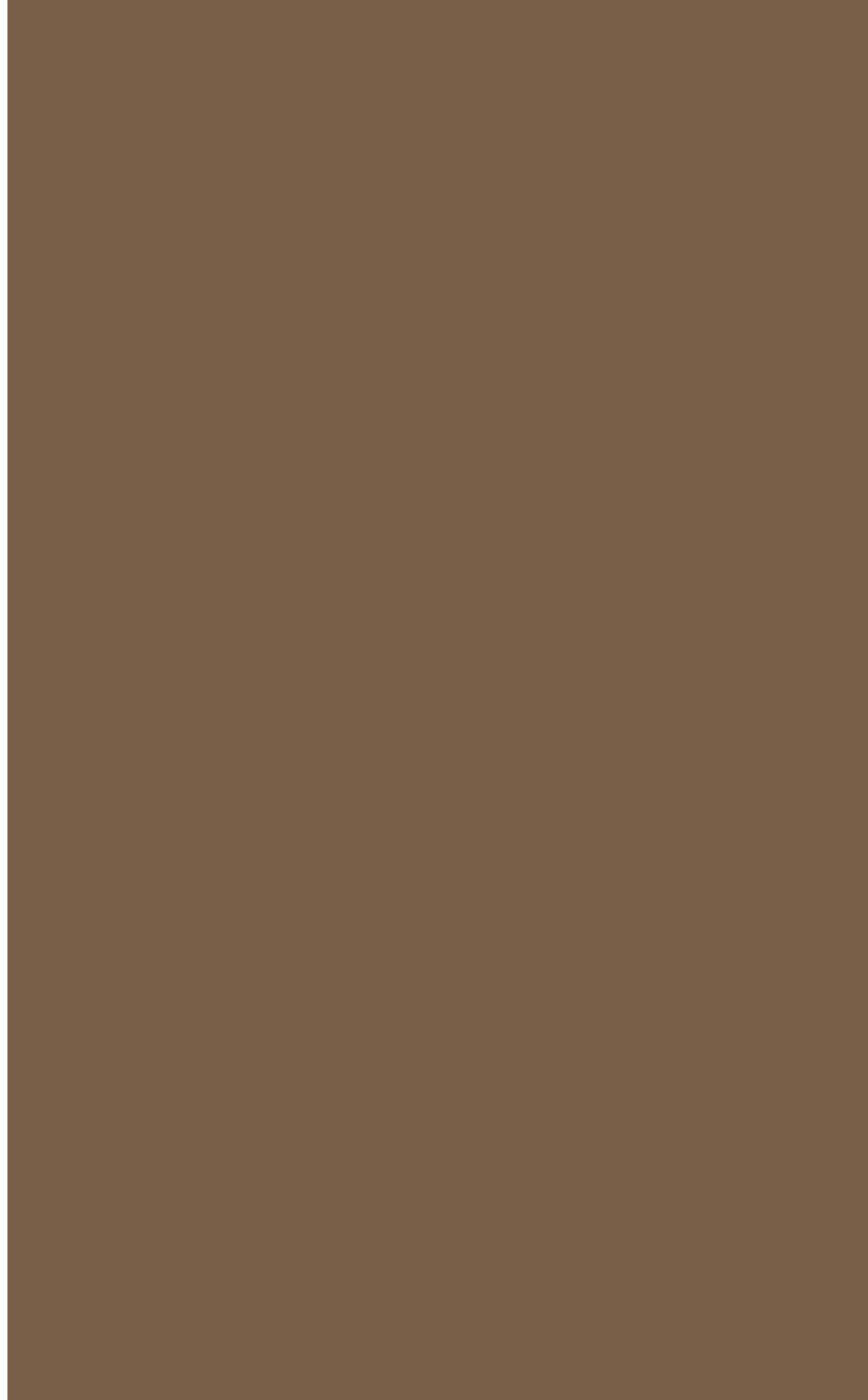
Marcela Müllerová

VE STÍNU DUHY

Příběh o životě
v Pákistánu

Host

Marcela Müllerová

VE STÍNĚ DUHY

Příběh o životě
v Pákistánu

Brno 2022

Autentický příběh
o životě v pákistánském Pešávaru

Text and photos © Marcela Müllerová, 2022

Cover photo © Gary Birch

© Host – vydavatelství, s. r. o., 2022

(elektronické vydání)

ISBN 978-80-275-1415-1 (PDF)

ISBN 978-80-275-1416-8 (ePUB)

ISBN 978-80-275-1417-5 (MobiPocket)

Magdalence a Christianovi

Obsah

Pešávar	11
Ve studené vodě	29
Duha neduha	45
Munavar	65
Rudá mešita	75
Termiti	85
Mezi domovy	99
Ramazán a Káláši	113
Jdou po nás	137
Amtul a iftári	145
Maminko!	155
Íd al-azhá, Vánoce a svatba	163
Láhaur a Miloš Zeman	177
Škola života	193
Volby	205
Odysea s odhalenou zadnicí	215
Nathija Galí	233
Podraz	243
Prázdniny	259
Co rozpoutal Marriott	271
Hledáme nový domov	289
Krátí se to	299
Sbohem, Pešávare	313
Epilog	321
Poděkování	325
Slovníček vybraných pojmů	327
Seznam některých zeměpisných názvů a zkratek	331
Ediční poznámka	333

Sobota 28. dubna 2007

Tak tohle je Pešávar. Sedíme v bílém terénním voze, který už něco pamatuje, a jedeme širokou ulicí. Na konci cesty na nás čeká nový domov. Zatím si ho dokážu představit stejně mlhavě jako ty dva roky, které tu máme strávit. A tak se koukám z okna, snažím se vypořádat se smíšenými dojmy a ještě nevím, jak s nimi naložit. Nadšení z nového a nepoznaného se střídá s návaly obav a nervozity. Nového a nepoznaného je tu tolik!

Míjíme vysoké zídky s popraskanou omítkou, občas se mi před očima mihne malý parčík nebo prašné kriketové hřiště. Překvapuje mě, kolik je všude zeleně. Podél silnic visí velké billboardy, ze kterých se usmívají orientální krásky a děti s vousy od mléka.

A ti lidé... znám je z fotek na internetu, ale i tak koukám jako blázen, když teď naživo vidím, jak jsou oblečení, jak se pohybují a jak se tváří. Jak někam chvátají podél dřevěných chodníků a s námahou šlapou na roztřesených bicyklech. Co nosí v rukách a co vozí na kolech, v autech a na koňských potazích. Christian sedí na předním sedadle a povídá si s Čavédem. Jsem tak zabraná do dění venku, že ani neposlouchám, o čem mluví. Po cestě jsem unavená,

a tak se jen plně oddávám tomu neuvěřitelnému bijáku za oknem. A pak to Čavéd řekl...

Letadlo mělo zpoždění, přesto ještě patnáct minut kroužilo nad městem. Po přistání policie kontrolovala každého zaměstnance, který se ke stroji jen přiblížil. Uklidnilo mě to. Říkala jsem si, že i tady platí jakási bezpečnostní opatření.

Z našeho letu jsme byli jediní, kteří museli jít čekat do salonku pro první třídu. Od letadla to nemohlo být dál než padesát metrů, přesto trvali na tom, že pojedeme autobusem. Christian nad tím kroužil hlavou, ale když jsme viděli, jak je to pro ochranku důležité, nechali jsme se odvézt. Jeden ze zřízenců si vzal lístky od našich zavazadel a šel nám pro ně. Christian byl z celé té situace nervózní: „To bude asi nadlouho,“ povzdechl si. Mně to bylo celkem jedno, byla jsem po skoro dvacetihodinovém cestovním maratonu příliš utahaná, než abych se zabývala nějakým časem navíc. Kromě toho atmosféra v salonku byla příjemná, panoval tam téměř meditativní klid.

Po půl hodině to Christian nevydržel a šel zjistit, co se děje. Zůstala jsem v čekárně s Magdalenkou, která spala na křesle vedle mě a já měla čas se porozhlédnout. Přes uličku seděla arabská rodina. Děti běhaly kolem a klasicky se nudily, maminka byla zahalená a pod černým šátkem jí byly vidět jen hnědé, poněkud mdlé oči. Při pohledu do těch očí se mi udělalo úzko, dva roky jsou přece jen dva roky. Musela jsem se přemáhat, abych se na ty tajemné oči usmála. Jako by ve mně černá barva a postava bez tváře zmrazila obvyklé sociální reakce.

Čekárnou prošla skupina policistů a starší pán v bílém, který měl v rukávu schovaný přenosný detektor. Obcházel kolem a svým plným rukávem nenápadně zkoumal okolí. To mě vytrhlo z letargie. Proč tolik policistů a proč detektor? Hrozí snad nějaké nebezpečí? Rozhlédla

jsem se po ostatních a pátrala v jejich klidných výrazech. Zdálo se, že si procesí ani nevšimli, takže to byla nejspíš běžná rutina kvůli zajištění bezpečnosti. Christian byl pryč víc než hodinu. Řidič Čavéd na nás čekal už od sedmi. Bylo devět.

Najednou byl Christian zpátky a překvapil mě informací, že veškeré naše formality jsou vyřízené a věci už máme naložené v autě. O mě a Majdu se nikdo nezajímal. Nechali nás přicestovat do země jen na základě pasu manžela, aniž by nás viděli. Ženu a tříměsíční dítě.

Nastoupili jsme do auta a Čavéd nás odvázel vstříc novému domovu. Teprve po běžné úvodní konverzaci začal v autě vyprávět, že ráno v sedm na letišti vybuchla bomba.

COŽE?!?! To jsme přece měli původně přistát.

Náš dům byl přesně takový, jak mi ho Christian popisoval, a úplně jiný, než jak jsem si ho představovala já. Otevřela se před námi vysoká černá brána a za ní byl dlouhý vjezd lemovaný tújovou alejí. Na konci tújořadí se nalevo otevřela o něco menší, tentokrát bílá brána a ta vedla do našeho dvora.

Dům byl na první pohled orientální, v prvním patře mu dominovala stará dřevěná okna s vyřezávanými ornamenty, které byly vyplněné malými skličky různých tvarů. Vnitřek domu působil vznešeně. Podlahy z černého mramoru, schodiště z bílého. Vše bylo tak rozlehlé, že jen obývací pokoj byl stejně velký jako celé jedno patro u nás doma. V přízemí byla ještě kuchyně a další velký pokoj, kam jsme si zatím dali kufry. Vystoupala jsem po mramorovém schodišti a zatajil se mi dech. Vysoko nad schody se klenula obrovská kopule zdobená štuky, která celému prostoru poskytovala úžasnou akustiku. S Magdalenkou jsme pak často sedávaly na schodišti a já jsem pro ni do kopule zpívala. Měla z toho vždycky

velkou radost a já jsem si při tom připadala obřadně, skoro jako v kostele.

Z prvního patra stoupalo ještě jedno delší a strmější schodiště, kterému jsme začali říkat schody do nebe – končilo totiž tam, kde se pod kopulí po celém obvodu domu táhla řada oken, kterými prosvítalo nebe. Schody vedly na střešní terasu. Když jsme tam stáli, nikdo z celého okolí neměl šanci nás na střeše pozorovat, dům byl hodně vysoký, a tak i metrová zídka stačila k tomu, abychom za ní měli absolutní soukromí. Už jsem se tam viděla v bikinách na sluníčku. Christian si zase představoval večírky na terase, které se stanou proslulými a nezapomenutelnými, jen co si tu najdeme kamarády.

Bylo to celé tak trochu neuvěřitelné a ani na minutu mě nenapadlo, že tady budeme skutečně bydlet. Připadala jsem si pořád jako na návštěvě v jiném světě. Christian byl hrdý, když viděl, jak se mi dům líbí. „Z hlediska bezpečnosti ve městě lepší nenajdeš,“ pyšnil se, „nejenže ho z ulice není vidět, ale i vjezd se tváří, že vede jen k sousedům.“ Řekla jsem Magdalence, že nám to tatínek vybral výborně.

Čekali jsme na Čavéda, který nás měl doprovodit na nákup základních věcí do našeho luxusního holobytu. Nemohli jsme se dočkat, tak jsme se rozhodli, že půjdeme prozkoumat okolí. Problém začal ve chvíli, kdy jsem se chtěla obléct. Zjistila jsem, že nemám nic dost lehkého, co by mi přikrylo nohy, ramena i hlavu. Nakonec jsem vyšla v pestrobarevně batikované zavínovací sukni, přes ni jsem si oblékla oranžové indické šaty a na hlavu si uvázala zlatooranžový šátek. Nebylo to sice ideální, ale nic lepšího se právě dělat nedalo.

Hned u vjezdu se na nás přilepila asi desetiletá holčička a celá ušmudlaná žebrale o peníze. Christian ji s přehledem ignoroval a radil mi totéž. Já jsem nemohla. Nikdy bych nechtěla, aby moje dcerka musela postávat

takhle na ulici a nechávala se ignorovat. Na druhou stranu ale vím, že dětské žebráčky není radno podporovat. Pořád dokola jsem jí vysvětlovala, že jí nic nedám, a ona pořád dokola nastavovala špinavou ručičku a druhou si ukazovala do pusy, že má hlad.

O kousek dál jsme zahrnuli doprava a Christian mi ukázal místo, kde můžeme nakupovat potraviny. Místo obchodu tam stály tři otevřené garáže, v jedné bylo pekařství, ve druhé masna a ve třetí zelenina a ovoce. Všude špína, po mase lezly mouchy, zelenina byla maličká, zaprášená a seschlá. V pekařství sedělo na zemi pět mužů, kteří ušmudlanýma rukama tvarovali placky z těsta. Odкрыli otvor v zemi, z něhož sálal oheň, a placky přilepili na vnitřní stěnu pece. Upečené kusy pak napichovali na háky a švihem je vyhazovali z pece ven. My dva jsme byli pro všechny přítomné zjevnou atrakcí. Představa, že sem budu chodit nakupovat, mě málem porazila a ze všeho nejvíc jsem si přála být neviditelná. Něco se mi sevřelo v krku. „Prosím tě, pojďme domů.“

Tíseň ze mě spadla až po nějaké chvíli. Moje první procházka skončila útekem.

Čekání na Čavéda nebralo konce. Přijel ve čtyři odpoledne a hned jsme vyrazili na nákupy. K obchodům podél hlavní silnice GT-Road se najíždělo z paralelní silnice, *service road*. Ta byla na první pohled neudržovaná, válely se na ní odpadky, místy ji lemovaly špinavé stoky, místy nebyla asfaltovaná a hlubokými výmoly připomínala spíš tankodrom.

V jednotlivých částech města se dal koupit vždy jeden druh zboží. Po dlouhé řadě obchodů s látkami následovala elektronika, zlatnictví či autodoplňky. Bylo to úžasně pohodlné – stačilo zajet do čtvrti, kde se dané zboží prodávalo, a měli jsme naservírovaných třeba deset obchodů, kde jsme mohli porovnat nabídku a ceny. V každém obchodě prodavači své zboží vychvalovali

a nějakého kluka vždycky poslali pro *cool drink*, což byla většinou limonáda. Pokud jsme nic nekoupili, odnášeli jsme si alespoň vizitku, abychom se nezapomněli ozvat příště, protože sehnat nám prý můžou úplně všechno.

Když jsme se vrátili domů, na dvoře stála postel, kterou Christian objednal už před naším příjezdem. Byla vyrobená z palisandrového dřeva na míru. Byla krásná. Ale jakmile jsme se přiblížili, ukázalo se, že spát v ní ten den nebudeme. Zřejmě ji lakovali teprve před čtvrt hodinou a výpary z laku nás dráždily ke kašli i venku na dvoře.

Neděle 29. dubna 2007

První noc jsme strávili v pracovně. Postel už sice stojí v ložnici, ale do rána tam vychcípali všichni komáři, takže bylo jen dobře, že jsme se přemístili.

Christian vstal první a dal se do uklízení. Vytřel obývací a schody. Chtěla jsem se osprchovat, ale skončilo to tak, že jsem v noční košili drhla koupelnu. Špína je zažraná a já na to nemám ani pořádné vybavení. Christian nakonec místo pochvaly s naprosto vážnou tváří poznamenal, že když špína nepouští ani po opakovaném drhnutí, znamená to, že se nám nemůže nalepovat na paty. To mě dopálilo! Nejenže pošle své dítě do země, kde nemají ani pořádnou mrkev, ale ještě by ho klidně nechal lézt po zemi a okusovat předměty oblepené stouletou špínou kdoví po kom. Pohádali jsme se a Christian mi řekl, že už má dost té mojí hysterie z Pákistánu. Teď jsme tady a basta, musíme se podle toho zařídit.

Ležím na matraci, oči plné slz, připadám si jako ve vězení. Nejenže se mi tu nelíbí, ale ještě mi muž mutuje v tyranu. Navíc slíbil, že se postará o Majdu, a ta chudinka tu zatím leží, je pokakaná a ze všudypřítomného prachu jí hnisá očičko. A to jsme tu teprve dvacet čtyři hodin!

Usmířili jsme se až po delší chvíli a dohodli se, že to nějak zvládneme. Netušila jsem, jak často si v budoucnu budu tuto dohodu připomínat, a i když byla nepsaná, držela mě nad vodou.

Neměli jsme ani koště a Christian ho šel vypůjčit od sousedů. Nebyli doma, a tak jen pantomimicky ukázal sluhům, co potřebujeme. Vrátil se s železnou tyčí, na které byl do tvaru T přilepený pás gumy. Chvíli jsme nad tím kroutili hlavou, zametat s tím ale šlo celkem obstojně. Společnými silami jsme pak uklidili ložnici, všechny naše pokoje a já setřela vchod na terasu a schody na střechu. Hned mi bylo líp.

Odpoledne jsme šli pozdravit sousedy, kteří nám dům pronajali. Na rozdíl od naší vily oni bydleli v paláci. Tipuji, že na podobných zámečcích této velikosti se u nás už provádějí turisté. Moc mě zajímalo, jak to vypadá uvnitř, ale protože bylo horko, posadili nás na terasu.

Doktor Faráh byl vznešený a přísně upravený pán s holou hlavou a bílým plnovousem. S kulatými brýlemi na nose vypadal trochu jako Masaryk a trochu jako Gándhí. Pohyboval se pomalu a vyzářoval z něj neuvěřitelný klid. Jeho žena byla kulatá a rozesmátá, mahagonové vlasy měla svázané do nízkého culíku. Po chvíli přišla i Fátima, jejich dcera. Byla krásná jako indická princezna a silný havraní cop jí visel až pod zadek. Oběma ženám přes ramena vlály dlouhé šály ze stejné látky jako šaty. Zahalené nebyly.

Všichni měli radost, že nás vidí. Paní Faráhová se rozplývala nad Magdalenkou a řekla, že takové dítě je požehnáním do domu, proto k ní musíme denně chodit na návštěvu, a že se ráda stane Magdalenčinou babičkou. Doktor Faráh se nás ptal na cestu a pak si s Christianem vyměnili pár slov o politice a bezpečnosti v zemi.

„Nic se vám nestane, nebojte, co by se vám taky mělo stát? Podívejte, my tu taky žijem! A vůbec, přestaňte

s tím oficiálním tónem, říkejte mi Ahmad, moje žena se jmenuje Samína.“

Byla jsem trochu nervózní, sice jsem na sobě měla dlouhé šaty, ale až při sezení jsem si uvědomila, jak vysoký mají rozparek. Pořád jsem si střídavě přetahovala cíp šatů přes kolena a upravovala si šátek, který mi neustále padal z ramen. Ahmad si toho všiml a usmál se pod vousy. Snad aby mi to ulehčil, začal vyprávět, že žili osm let v Anglii, kde se narodily a odrostly všechny jejich děti. Ámir, prostřední syn, tam teď studuje a vrátí se za měsíc.

Jsem šťastná, nečekala jsem tak srdečné přivítání. Je to první krásný pocit od našeho příjezdu a já začínám věřit, že všechno bude fajn. Jsou to moc příjemní lidé a určitě by mi pomohli, kdybych v Christianově nepřítomnosti byla v úzkých.

Samína mi poradila, kde můžeme nakupovat potraviny, a snažila se mě přesvědčit, že si musíme najít personál na úklid a vaření. Nejsem tu přece od toho, abych se zavřela v kuchyni. Christian má práci a já se musím věnovat Magdalence, to nejde, abych se ještě honila v domácnosti. Když je prý matka utahaná, nemůže to být dobré ani pro ni, ani pro dítě. Měla jsem co dělat, aby mi nezůstala pusa dokořán. Neumím si představit, že by pro nás měl někdo pracovat. Co by tady celé dny dělal? Týdenní úklid a jednou za den vaření snad zvládnou sama... Netušila jsem, jak moc se mýlím. Naštěstí to Samína vzala do svých rukou.

Ještě týž večer jsme byli pozvaní k Willimu. Willy byl malý podsaditý Asiat s velikýma hnědýma očima, který tady pracoval pro Červený kříž. Hned mezi dveřmi mi na hrud' přitiskl krabici pralinek a Majda dostala set dětské kosmetiky. Bylo ho všude plno, vtipkoval, halasně se smál a jako by měl na čele vytesáno *Take it easy*.

Pozvaný byl i jeho řecký kamarád Andreas, dvoumetrový dobromyslný medvěd se smyslem pro humor. Na Řeka mi připadal obrovský, myslela jsem, že Řekové jsou spíš drobnější postavy, čemuž se Andreas upřímně zasmál a řekl, že Řecko je malá země, proto ty velké posílají na zahraniční projekty, aby se tam nemuseli mačkat.

Willy se zajímal o Christianovu práci v německé rozvojové agentuře. Christian měl na starosti projekt, jehož cílem byla prevence a omezování následků přírodních katastrof v Severozápadní pohraniční provincii Pákistánu. Christian mu vyprávěl o dílčích součástech projektu, o tom, jak se skupina architektů zabývá konstrukcemi domů, které by odolávaly zemětřesení, i o svých snahách propojit existující záchranné složky do integrovaného záchranného systému. Především horská oblast na hranici s Afghánistánem bývá často sužována zemětřeseními i sesuvy půdy, a právě nepropojenost záchranných složek vede ke zbytečným ztrátám na životech.

Když Christian skončil, Willy se rozchechtal a mrkl na mě: „Perfektně připravené, jak jinak, typičtí Němci.“

Pondělí 30. dubna 2007

Sedím na schodech, nikde ani kus nábytku, kuchyň plná švábů... Celý den jsem uklízela, byla to nekonečná řada kbelíků s černou špínou, nepromluvila jsem s živou duší. Není tu nic k jídlu, od rána jím jen chleba, piju vodu a zajídám to pralinkama od Williama. Je vedro k zalknutí, dům je zatemněný a já mám celou dobu strach, že někdo přijde, jsem totiž polonahá a nemám na sebe nic, v čem nevypadám jako šašek nebo se v tom do pěti minut neupeču. Majda spinká, je upocená jako myš, pofňukává a já si říkám, proč jsme si tohle všechno vůbec nadrobili. Tři dny už jsme ji

nekoupali, protože neteče teplá voda, a i když máme čtyři vany, jsou tak zažloutlé, že ji tam nechci položit ani poté, co jsem je vydezinfikovala. Jsem na pokraji zoufalství a únavou sotva sedím. Snažila jsem se obveselit hrou na housle, ale i ty jsou rozladěné, asi tím horkem, takže jsem je zase klamaně zaklapla do futrálu.

Připadám si jako v kleci. Navenek i uvnitř v duši. Tečou mi slzy a chci jen jedno – zpátky domů! Není nic horšího než ztráta svobody!

Konečně přijel Christian a přivezl nákup – skleničky, talíře a teplé jídlo. Když mě v posteli obejmul a řekl, že si na život tady určitě brzy zvyknu, rozplakala jsem se. Vybrečela jsem mu celý dnešní den na rameni. Prosil mě, ať dám Pešávaru ještě šanci a ať to nevzdávám. Pak mě začal povzbuzovat – zbožňuju, když se mě snaží o něčem přesvědčit. Milovali jsme se. Tentokrát už v naší posteli. Bez prostěradla, polštáře a přikrývky. Christian se pak přikryl košilí a já sukní. Majda se zdála být klidnější a spokojeně si pobroukávala. Rozesmálo nás, že smrdí jako bezdomovec. Musíme to všechno zřejmě brát s humorem.

Úterý 1. května 2007

Je První máj. Pokud si dobře vzpomínám, říkali nám, že se o svátcích máme držet doma, protože je zvýšené nebezpečí bombových útoků. Podle Christiana nám ale dneska nic nehrozí, protože První máj není svátek muslimský, nýbrž mezinárodní. Nevím, jestli se na to můžu spolehnout, ale nechci ho svým strachem zbytečně terorizovat.

Konečně máme vaničku! Je to teda takový velký modrý škopek, nicméně Majdu jsme po dlouhé době vykoupali.

Ráno Samína přišla s tím, že by věděla o služebné. Matka a sestra té dívky pracují u nich, takže by to mělo

své výhody. Mluví ale jen urdsky. Pořád přemýšlíme, jestli opravdu někoho potřebujeme, a zkusíme si představit, jak by to bez znalosti jazyka fungovalo. Jen doufám, že to není ta holka, co jsme ji viděli první den čistit chodník, protože ta nám byla nesympatická. Necháme to ještě uležet.

Potřebovala jsem nutně víc místního oblečení, a tak jsme se odpoledne vypravili na nákupy. Svátek nesvátek, obchodníci v Pešávaru mají otevřeno každý den. Tentokrát řídil druhý projektový šofér, Imrán. Zase jsem na sobě měla jednu ze svých klaunských kombinací, takže jsem v obchodě byla všem pro smích, zejména ženám. Vzdychky pohledem sjely mé červeno-bílé kostkované kalhoty a začaly se uchichtávat.

Překvapilo mě, že v prodejně dámských šatů nepracovala jediná žena. Zjistila jsem, že to, co potřebuji, se jmenuje *šalvár-kamíz* – tunika se širokými kalhotami a dlouhou lehkou šálou. Koupit takové šaty ale byl pěkný oříšek. Když se mi nějaké líbily, byly mi buď těsné, nebo krátké. Na otázku, zda je mají ve větším čísle, měli všichni prodavači stejnou odpověď: „Samozřejmě, madam, spolehněte se. Tyto šaty máme ve vaší velikosti, jen v poněkud jiném designu.“ Načež přinesli úplně jiné šaty. Po hodině zkoušení a nekonečného převlékání jsem si celá upocená konečně vybrala jedny červené šaty s modře vzorovanými kalhotami.

Musela jsem si je hned obléknout. Prodavači se uklo-nili, a dokonce mi oblečení přezehlili. Bože, to je úleva! Už nejsem vymóděná jako šašek.

Pak jsme nakoupili vybavení do kuchyně. Bylo to nesmírně napínavé, protože v Pešávaru byly k dostání úplně jiné věci, než na jaké jsme zvyklí.

Naštěstí jsme objevili supermarket Janes Arcade, který byl ve srovnání s ostatními obchody velmi moderní, prodavači byli dokonce oblečení v klasických kalhotách

a košili. Vysoké regály byly plné zboží – drogerie, sklo a porcelán, svíčky, utěrky, hrnce, přibory. Neměli jsme doma z čeho pít, a tak jsme se rozhodli koupit si sadu hrníčků. Ty se však prodávaly po jednom a ani při nejlepší vůli se nám nepodařilo najít šest stejných.

O kus dál začínalo jídlo. Při pohledu na první regál mi došlo, že to nebude jen tak. Byl plný jakýchsi krabiček s nápisy v urdštině, které ani náznakem nedávaly tušit, co je uvnitř. Ve vedlejším regále byly zase vyrovnané podobně popsané sáčky a o kus dál velké neprůhledné pytle a zase krabičky.

Snažili jsme se zbožím zatřepat, očichat ho a osahávat pytle, ale po hmatu jsme poznali jen rýži. Aspoň něco. Znovu jsem se vrátila k prvnímu regálu. Na některých krabičkách nebo plechovkách byla nakreslená zelenina – ale co je uvnitř? Je to sušená zelenina, nebo nějaké koření do polívky?

Chodila jsem od jednoho regálu k druhému a neměla tušení, z čeho si uvaříme večeři. Šli jsme dál a v košíku jsme měli kromě hrnků jen plínky a vlhčené ubrousky pro Majdu, které jsme poznali podle balení. Procházela jsem obchodem jako v transu připravená umřít hladu.

Za dalším rohem však čekala spása! Začínalo tam zboží z dovozu, a tak se náš nákupní vozík přece jen naplnil. Koupili jsme těstoviny, džusy, sladkosti a mléko v krabicích. Sýry nebyly a jogurt jen řídký s umělou broskvovou příchutí.

O patro níž jsme našli celkem slušnou masnu. Dosud jsem viděla jen stažené kozy a půlky krav, co visely podél silnic a lezly po nich mouchy. Tady to nepáchlo o nic víc než v masnách u nás doma a maso bylo vyrovnané v chladicích pultech. V rohu masny stály kbelíky, kartáče a různé pomůcky na úklid. Zaradovala jsem se, když jsem uviděla mop, jenže k němu neměli příslušný kbelík ani násadu. Tak jsme koupili starý dobrý hadr a béžový kbelík se dvěma uchy.

Zatímco Christian platil, vrátila jsem se do auta, protože jsem tušila, že Majda bude mít hlad. Imrán se slušně odporoučel a šel sehnat vodu do chladiče. Venku bylo přes třicet stupňů a kvůli klimatizaci musel běžet motor. Když Christian vyšel z obchodu, chtěl mu jet Imrán naproti, ale požádala jsem ho, ať nikam nejezdíme, že se do obchodu chci ještě vrátit. Jelikož mi dělalo potíže zapamatovat si všechna ta nová jména, oslovila jsem ho Ikram. „Madam, já jsem Imrán, prosím pamatujte si to,“ utrousil suše a rozjel se, jako by neslyšel, že mu opakují, aby nikam nejezdil. Kdybych ho neslyšela mluvit s Christianem docela plynule anglicky, myslela bych si, že mi nerozuměl. O to víc mě to zarazilo... zřejmě si nenechá poroučet od ženy.

Christian se všude pohybuje s naprostou samozřejmostí, podává si s lidmi ruku, vtipkuje. Mně se to i přes veškerou snahu nedaří. Jsem v neustálém napětí, sleduju každý sebemenší pohyb kohokoliv v našem okolí a snažím se odhadnout, jestli nám nehrozí nějaké nebezpečí. Pořád dokola se mi vybavují obrázky teroristů z televize, kteří vypadají stejně jako všichni tady kolem... Jak se v tom má člověk vyznat?

Ve městě jsme koupili ještě žehlicí prkno a pračku, ta se nám už ale nevešla do auta, proto ji Imrán s chlapama z obchodu uvázali na střechu. Konečně jsme byli vozidlo hodné místního provozu. Na silnici tady totiž normální auta jezdí relativně zřídka. Převažují spíš prazvláštní vozidla – buď nabouraná, odřená, nebo naložená těmi nejpodivuhodnějšími náklady, často i s lidmi na střeše. Hodně jsou vidět oslí povozy nebo malé kárky tažené jedním koníkem. Ten je většinou tak vyzábělý, že se drží na nohou snad jen silou své koňské vůle.

Lidé tady jezdí taky různě. Někdo autobusem, uvnitř nebo na střeše, jiný na korbě nákladáku, motorovou rikšou,

na káře či na motorce. Na motorce jezdí celé rodiny, přičemž ženy vždycky sedí bokem. Na dvouprouté silnici vedle sebe zásadně jezdí proudy tři. Všichni se snaží namáčkat i do té nejmenší skulinky, a když se do ní nevejdou, vyvíjejí nátlak troubením a nadáváním tak dlouho, až jim někdo udělá místo.

V tomhle provozu jsme se ocitli s pračkou na střeše. Christian se Imrána zeptal, jestli zná cestu domů, a ten odvětil jen „ano, pane“. Jenže pak jsme odbočili do ulice zatarasené závorou, u níž stál voják se samopalem a ptal se, co vezeme. Imrán řekl, že pračku, a voják nás nechal projet. Byli jsme ve vojenském prostoru. U každého domu stálo dělo nebo tank, zahradní zdi byly obehnané ostnatým drátem. Vypadalo to trochu hrůzostrašně. Prý tam bydlí ministři a vysocí vojenští úředníci. Ukázalo se, že ulice je slepá, takže jsme se museli otočit a jet zpátky.

Až nás ten voják uvidí, bude si myslet, že jsme špioni a používáme dítě a pračku jako maskování, pomyslela jsem si tiše. Vojákoví ale bylo úplně jedno, kam jedeme, a beze slova nás nechal zase vyjet.

Imrán s Bilálem, dlouhým hubeným sluhou Faráhových, odnesli pračku do kuchyně. Hned to bylo doma ve selejší. Už aby tu byla sedačka, koberce a stůl. A hlavně telefon s internetem, abych byla ve spojení se zbytkem světa.

Navečer přišla Samína s mladičkou holkou a představila nám ji jako naši budoucí služebnou. Samína se za ni velice přimlouvala a vysvětlila nám, že najít služebnou ženského pohlaví je velmi těžké a že pracující ženy, které mluví anglicky, v podstatě neexistují.

„Můžu vám kdykoliv tlumočit, neboj, to nebude problém,“ snažila se Samína zaplašit mé obavy z toho, že dívka neumí ani slovo anglicky. Abych řekla pravdu, nedokázala jsem si to představit, ale vlastně proč

to nezkusit. Souhlasili jsme a Darvila, jak se naše nová služebná jmenovala, nastoupí hned zítra.

Už jsem totiž pochopila, jak naivní byla moje představa, že budu uklízet sama. V Pešávaru je tak prašno, že se musí dvakrát denně utírat prach a vytírat všechny podlahy. Je to jistě dáno i tím, že dům není zaizolovaný. Pode dveřmi a mezi okny jsou škvíry, a když se zvedne vítr, cítíme to i vevnitř. Při velikosti našeho domu bych celé dny nedělala nic jiného.

Další den jsem se hned po snídani začala připravovat na první den s Darvilou. Byly jsme domluvené na desátou. Dorazila v půl jedenácté v doprovodu své starší sestry Laily, v níž jsem poznala tu protivnou holku, která první den čistila u sousedů chodník. Nicméně ta uměla asi deset slov anglicky, takže nám dělala prostřednici.

Ukázala jsem jim kuchyň a čisticí prostředky. Laila se začala chovat divně, procházela se po domě a rozdávala rozumy. Darvila se snažila porozumět tomu, co po ní chce, ale Laila pořád něco zesměšňovala a zdržovala ji od práce. Zadním vchodem přes kuchyni přišla ještě jejich matka. Starší ženská, podobně divoká jako Laila. Uviděla podřimující Magdalenku a se slovy: „Ó, *baby!*“ ji vytrhla z kočárku. Než jsem stihla cokoliv říct nebo udělat, mávala s ní ve vzduchu a Majda se usedavě rozplakala. Chtěla jsem jí Magdalenku vzít, ale ta ženská se ke mně otočila zády a přísně jí domlouvala. Nepříjemně s ní házela a navíc páchla potem. Vzala jsem si Majdu zpátky a matka dívek na mě začala naléhat, že musím nosit pákistánské šaty. Pak mi vysvětlovala, že potřebujeme *džhárú*. Mávala rukama ve vzduchu, pusa jí jela jako šlejířce, ale já jsem nebyla s to pochopit, co by to mělo být. „Džhárú, džhárú, džhárú...“ Musí to být něco důležitého. Šla ven a jako názornou pomůcku přinesla koště. Tedy koště... spíš jakési do kytice svázané rákosí. Ukázala

jsem jí, že zametáme tím gumovým koštětem, které nám před pár dní ukázali služební u Samíny. Darvila hned přikývla a matku okřikla. Ta přestala mávat proutěným džhárú i koulet očima a zmizela za zavřenými dveřmi.

Laila ale nepřestávala provokovat a já se nemohla zbavit dojmu, že se jen ulelvá z práce u Samíny, která ji sem v dobré vůli poslala. Protože jsem ale viděla, že se Darvila snaží, držela jsem se zpátky a pro jistotu se zdržovala v jiných místnostech než obě dívky. Jenže ony chodily pořád za mnou a uklízely tam. To mě rozčilovalo ještě víc, vždyť co je tohle za uklízení?! Jedním hadrem šmudlaly chvíli po zemi a chvíli po stole, chvíli na okně. S Darvilou jsme si nerozuměly ani slovo a Laila se při konverzaci specializovala na to, aby se mě ptala, ve kterém obchodě jsme co koupili a kolik to stálo. První den se služebnou jsem víceméně přežila. Z podlahy bych sice pro jistotu nejedla, ale jinak to celkem ušlo.

Pod vlivem reakce Darviliny matky na mé šaty jsem šla odpoledne poprosit Fátimu, aby mě doprovodila do obchodu s oblečením. Vyzkoušela jsem několikery šaty a světe div se, padly mi jako ulité. Konečně jsem si mohla začít vybírat!

Pátek 4. května 2007

V noci jsem se probudila zimou. Vypnula jsem klimatizaci a oblékla si kalhoty a ponožky. Přece jen tady není vedro pořád, napadlo mě. Jenže ráno mi bylo zle. Teploměr ukazuje 38 °C a je jasné, že mám zimnici. Christian zašel pro doktora Faráha, který přišel se stetoskopem, prohlídl mě, a když vyloučil jiné možnosti, zbyla otrava nějakou bakterií. Může to být z vody nebo i z jídla. Dostala jsem dvoje prášky, bez krabičky a příbalového letáku. V tu chvíli mi to bylo srdečně jedno, horečka stoupala, a tak jsem byla vděčná za cokoliv.

Christian napsal na papír číslo svého nového mobilu a položil mi ho k posteli. Okamžitě jsem usnula. Majda ležela vedle mě a já ji krmila vleže. Víc síly jsem neměla. Prospala jsem celý den. Vnímala jsem jen útržky z dění kolem sebe. Na okamžik jsem viděla Darvilu, jak uklízí v ložnici, pak jsem si všimla, že je Majda pryč – Darvila se o ni dole starala, pak se o ni starala i Fátima a mně ji nosily jen na kojení. Fátima jí dokonce měnila plínky. Horečka však neustoupila. Samína mi dala další tablety a nutila mě pít. Bylo mi hrozně špatně, dělalo se mi na zvracení i z vody. Chtěli, abych něco snědla, ale nešlo to. Doktor

Faráh mi promačkal břicho a pak mi domluvil prohlídku v dětské nemocnici, kde pracuje.

Pákistánská klinika... Jeli jsme tam na pátou. Své nové šaty jsem si poprvé oblékla do nemocnice, jaký paradox. Horečka mi konečně klesla. Po tabletě od Samíny jsem měla pouhých 35 °C, což byla sice taky nežádoucí teplota, ale aspoň změna. Cestu jsem vnímala jen nevědomky. Kdesi v centru města jsme zabočili do tak uzounké uličky, že jsem nechápala, jak tudy může projet auto, natožpak džíp. Jenže z uličky právě nějaké auto vyjíždělo, jednosměrná nebyla. Imrán musel zacouvat do jedné z odboček a najednou jsme se ocitli ve středověku. U hnojiště tam stál připoutaný vychrtlý kůň a kolem pobíhaly kozy, mezi nimiž se pletly slepice. Na hony daleko se táhl příšerný zápach. Lidé se zastavovali, bílý *sáhib* a bledá *bádží* v tak velkém autě, to prostě byla zajímavá podívaná.

Dorazili jsme ke klinice. Na malém dvoře stála auta ve třech řadách těsně za sebou, takže když chtěl někdo zezadu vyjet, museli přední dva vycouvat. Ten zmatek byl nepopsatelný. Vešli jsme do čekárny. Na to, že to měla být nemocnice, se mi to tam zdálo trochu ušmudlané, ale neřešila jsem to. Vzápětí jsem uslyšela řev a uvědomila si, kde vlastně jsem. Čekárna byla zároveň ordinací, kde brali krev několika miminkům najednou!

Tři ošetřovatelé malého chudáčka drželi a jeden mu bral krev. Bylo to hrozné. Používali na to jehlu větší, než jaké se používají u nás pro dospělé. Chlapeček, asi tříměsíční, řval jako tygr a ve tváři měl bezmoc. Krev mu netekla, takže mu zřízenec stále píchal jehlu hlouběji do ruky a zase ji povytahoval v naději, že tam někde pod kůží narazí na žilku. Christian se ke mně naklonil a řekl, že mu to připomíná ordinaci zvěrolékaře, kde byl na praxi, a to včetně těch ošetrovacích praktik. Mně se

zatmělo před očima. Jak můžou tak maličkého chlapečka takhle trápit? Scéna nebrala konce. Oči se mi zalily slzami a vzdorem. Kdyby mi podobně vraždili Majdu, dávno bych jim vyškrábala oči. Jeho maminka jen mlčky seděla vedle. Když skončili, dali se do dalšího. Zase stejná scéna, tentokrát krev našťestí tekla. Bylo mi z toho nanic. Lékař nám vyprávěl, že se nanešťestí stalo módou, že maminky nekojí a hned po porodu nasadí sunar. Tím se k takhle maličkým mrňouskům dostávají bakterie z vody a jídla stejně, jako se dostaly ke mně. Děti trpí průjmy a infekcemi a dětská úmrtnost je v Pákistánu extrémně vysoká.

Vzali mi krev. Natáhla jsem ruku a v místě vpichu jsem měla přimáčkнутý chomáček vaty. Byl špinavý, jako by s ním předtím utřeli stůl.

„Dej to hned pryč,“ sykl Christian a hodil chomáč do koše, kde už ležela hromádka podobných. O sterilitě nemohla být řeč. Zavolali mě dozadu, kde jsem za plentou dostala malý plastový kelímek na moč, zabalený v různém toaletním papíře. Záchod byl samozřejmě turecký, na zemi stála voda a na stěnách seděli sešikovaní komáři. Když jsem se vrátila, předali mě dalšímu asistentovi. Řekl, ať ho následuji. Vyšli jsme na ulici, kde pobíhaly ušmudlané děti a na schodech domů seděli starci. Všude se válelo plno odpadků a podél pravé strany ulice tekla špinavá a páchnoucí stoka odpadní vody. Přímo nad ní ležel chlapík na *čárpái* – posteli, jejíž dřevěný rám je vyplétaný provazy. Ten člověk spal přímo nad tekoucími splašky.

Vešli jsme do dvora vedlejší budovy, tam nás posadili do čekárny. Byla jsem napnutá, jaké vyšetření mě teď čeká. Christian si musel jít zavolat a já zůstala v čekárně sama, na což tamní zřízenec hned zareagoval a poslal mě do jiné čekárny, kde seděla stará paní. Měla krásně řezané rysy starého člověka a na hlavě bílý šátek. Vypadala trošku jako Panenka Maria v důchodu. Po chvíli vešla ještě jiná žena, celá zahalená v černé burce, za jejíž

mřížkou se daly oči jen tušit. Zvedla si burku nad hlavu a hodila si její přední část přes hlavu na záda.

To už se vrátil Christian a sedl si vedle mě. Sotva dosedl, došlo nám, že tam není vhod. Byla to čekárna pro ženy. Až teď jsem pochopila, proč mě sem zřízenec poslal, a všimla jsem si, že dveře mají zevnitř začerněné sklo. Ale to už nás volali dál do malé místnůstky s ultrazvukem, kde kromě přístroje nebylo nic. Doktor mě poprosil, abych si sama pod šaty nahmatala bod, kde mě píchá.

Poprvé jsem na vyšetření, při kterém se lékař pacientky nedotýká. Dali mi do ruky hlavici ultrazvuku a doktor mě naváděl, kam ji přitisknout, jestli víc přitlačit nebo ji posunout víc vlevo nebo vpravo. Christian seděl celou dobu vedle mě. Doktor nic neobvyklého nenašel a mně se strašně ulevilo, po zážitku s braním krve bych nerada skončila v jakékoliv zvláštní péči. Jelo se domů. Bylo mi zle. Z jízdy se mi zvedal žaludek a před očima mi neustále běžely scény z mučení nemluvnátek při odběru krve. Jak já to tady ty dva roky vydržím? Přísahám, že jestli bude Majda kdy potřebovat nemocnici, odvezu ji aspoň někam do Perského zálivu. Než jsme dojeli domů, znala už Samína výsledky mých testů. Nic mimořádného. Asi je to opravdu jen průjem ze špíny. Zdá se, že to přežiju.

V sobotu ráno mi bylo zase zle. Cpala jsem se prášky od doktora Faráha a nezbylo mi než mu důvěřovat, že jsou pro Magdalenku neškodné. Zase jsem celý den prospala. Christian zůstal doma, pracoval v obýváku a bavil Majdu, mně ji nosil jen na kojení. Darvila s matkou uvařily mrkev s rýží, od čtvrtečního večera to bylo moje první teplé jídlo. Nebyla jsem si jistá, jestli to vůbec polknu, ale nakonec jsem toho do sebe natlačila alespoň malý talířek. Dva dny už jsem vůbec nic nejedla a měla jsem strach, že

bych mohla ztratit mléko. Předsevzala jsem si, že budu Majdu kojít tak dlouho, jak to jen půjde, protože dokud nedostává nic jiného, nemá jí být z čeho špatně. To jsem ještě netušila, jak vyčerpávající pro mě následující rok kojení bude. Magdalenka pila po hodině a půl, v noci každé dvě hodiny. Zvláště v horkém letním počasí jsem někdy měla pocit, že nedělám nic jiného a že se takřka nehnu z domu, protože kojení na veřejnosti je v Pešávaru naprosto nemyslitelné. Venku bylo jedinou možností auto, kde jsme se schovaly pod šátky.

Neděle 6. května 2007

Cítím se jako svázaná. Jsem v podstatě zavřená v domě, který není zařízený a vlastně je pořád špinavý. Darvila sice uklízí, ale to její uklízení je spíš rozmazávání špíny. To teda budou dva roky! Navíc mám bůhvíjakou nemoc, kdoví co všechno ještě chytnu, a co když onemocní Majda? Pak bude muset do té hrozné kliniky, kde ji budou vraždit injekční stříkačkou. Doma jsme si mohly chodit na procházky, plavat do bazénu, na hřiště, navštěvovaly bychom kamarádky a klábosily se sousedy. Co tady? Ven celý den nemůžeme, protože v tom vedru se nedá vydržet ani pět minut. Telefon ani internet zatím nemáme a k Faráhovým taky nemůžu chodit pořád, ti mají svých starostí dost, přece se nemůžou ještě starat o to, jestli se tady s Majdou náhodou nenudíme. Ach jo, co teď? Mám ujet? To přece Christianovi nemůžu udělat. To je teda situace! Cloumá to se mnou. Zoufalství.

Christian hned poznal, jak mi je, i když jsem nic neříkala. Smutně se mi díval do očí a klidným hlasem mě prosil, ať to ještě nevzdávám. Za pár týdnů budeme mít internet a telefon, budu ve spojení s rodinou a pak se budu cítit líp.

Nesmím se prý upínat na to, co bych mohla dělat doma, tady je prostě všechno jinak a my vedeme úplně jiný život. Je neuvěřitelné, jak přesně četl mé myšlenky.

„Ber to jako hru a uvidíš, že tě to začne bavit,“ nabádal mě. Rozhodla jsem se, že to zkusím.

Večer jsme šli na návštěvu k Faráhovým. Vyprávěli jsme jim náš zážitek z nemocnice a Christiana zajímalo, jestli to byla státní klinika.

„Ne, soukromá,“ odpověděl Ahmad.

Nevěřicně jsme se na sebe podívali. Říkali jsme si, že kdyby bylo potřeba, půjdeme do nějaké soukromé kliniky, ty jsou po celém světě v dobrém stavu. To tedy nechci vidět tu státní nemocnici! Někde se ozvala rána, znělo to jako výbuch. Podívala jsem se na Faráhovy. Nehnuli ani brvou.

Když jsme přišli domů, venku zaburácel hrom a zvedl se takový vítr, že celá zahrada najednou vypadala jako v zimní chumelenici. Prach se vířil tak, že nebylo vidět na krok, vzduchem létalo spadané listí, kusy papíru a igelitové sáčky. Začínala bouřka a zdálo se, že to nebude žádný deštiček. Christian obešel dům a zkontroloval, jestli jsme zavřeli všechna okna a dveře, protože minulý týden nám vítr rozbil sklo ve dveřích na dvoře.

Vypadla elektřina. Majda nemohla usnout a plakala, asi se bála. Venku to bouřilo a hřmělo, blesky lítaly a velké jehličnany na zahradě se ohýbaly jako proutky. Někde se rozbilo okno. Neměli jsme baterku, a tak jsme Majdě svítili mobilem, nejdřív jedním, pak druhým, a když se oba vybily, pustili jsme počítač. Pak už nám ze světýlek zbýval jen foťák. Naštěstí Majda stačila usnout tak hluboce, že ji ani nejhlasitější hromy neprobudily.

Venku zatím řádil orkán. Christian ještě jednou obešel dům a pak padl do postele. Bylo na něm vidět, že i jeho náš nový život zmáhá. Bojuje momentálně na všech frontách – v práci i doma, a navíc si není jistý, jestli já to

tady dva roky vydržím a jestli to celé má nějakou cenu. Nic neříká, ale čtu to v jeho unaveném pohledu.

Přitulila jsem se k němu, objala ho a šeptala mu, že udělám všechno pro to, abychom se tu měli co možná nejlíp, že mu budu krýt záda a starat se, aby měl aspoň doma oázu klidu a dobré pohody. Nevím, jestli mě slyšel... spal jako zabítý.

Úterý 8. května 2007

Christian vstal už po páté – do Islámábádu dorazily naše věci a musel je jet proclít. Zároveň máme dostat celní knížku pro cizince, která opravňuje k nákupu některého zboží, co není v Pákistánu běžně k dostání, třeba alkoholu a podobných vymožeností západního světa.

Už je mi zase dobře, tak jsem se rozhodla vzít vedení naší domácnosti pevně do rukou. První úkol je vysvětlit Darvile, aby změnila techniku roztírání špíny ve vytírání. Ale jak? Provádí to s takovou suverenitou, že by těžko pochopila, co se mi na tom nelíbí. Tak pro dnešek začneme vařením. Darvila ještě moc vařit neumí, bála se, že mi to bude vadit, ale jsem ráda. Aspoň ji naučím vařit po našem a nebude nám do všeho dávat litry tuku a kila cukru. Už včera mi byla šikovným kuchtíkem. Na výslednou chuť se sice netvářila nadšeně, tady se vaří o něco ostřeji, ale my jsme si moc pochutnali.

Pořídila jsem si sešit, kam jsem nakreslila různé předměty z domácnosti, zeleninu a ovoce a vyptala se jí, jak se to řekne v urdštině. Vytvořily jsme si první dorozumívací systém, který je zatím na devadesát devět procent založený na pantomimě.

Darvila se mi líbí čím dál víc. Snaží se, a když Majda občas kňourá, pomáhá mi ji přivést na jiné myšlenky.